

OUDERS ALS PARTNERS

Het ouderpanel is voor de school een eigentijds instrument om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Ouderbetrokkenheid is ook één van de kwaliteitsaspecten die in het periodiek kwaliteitsonderzoek van de Onderwijsinspectie aan de orde komt. Het ouderpanel kan daarom worden gebruikt als een zinvol instrument in het kwaliteitsbeleid van de school.

Goede communicatie met ouders is een belangrijk onderdeel van het kwaliteitsbeleid van een school. Niet alleen vanwege de wettelijke verplichting, maar met name ook vanuit een gezamenlijk gedeelde verantwoordelijkheid. Want zowel de school als de ouders willen zo goed mogelijk bijdragen aan de ontwikkeling van hun kinderen: ouders en school zijn immers educatieve partners. Partnerschap veronderstelt dat ouders betrokken zijn bij het schoolgebeuren en dat de school haar betrokkenheid toont bij de thuissituatie, voor zover dat relevant en functioneel is voor het leerproces van de leerlingen. Een actieve onderlinge betrokkenheid betekent: investeren in elkaar, elkaar willen leren kennen en respecteren. Dat veronderstelt contact, dialoog en communicatie.

Ouderparticipatie

Kees Horsman – projectleider bij ISISQ5, een door de overheid gesubsidieerde projectorganisatie die schoolmanagers ondersteunt bij hun professionele ontwikkeling en de ontwikkeling van kwaliteitszorg op hun school – is van mening dat het belang dat een school aan de betrokkenheid van ouders hecht van grote invloed is op de daadwerkelijke ouderparticipatie. “Als ouders alleen worden uitgenodigd bij problemen met hun eigen kinderen, dan leidt dat niet snel tot grotere betrokkenheid bij de school.”

Stakeholders

Kwaliteit wordt vaak gedefinieerd als ‘doen wat de klant vraagt’. Maar wie zijn eigenlijk de klanten van de school? Zijn dat de ouders? De leerlingen? Kees Horsman: “Beiden hebben lang niet altijd dezelfde belangen. Als ouders bijvoorbeeld klagen over lesuitval, hoeft die klacht niet te worden gedeeld door hun kinderen; integendeel, die ervaren deze vrijheid misschien wel als weldadig. Ook de vanzelfsprekendheid dat opvoeden thuis hetzelfde is als leren op school is een wijdverbreid misverstand. Ouders zijn eerstverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Docenten zijn er voor opgeleid om leerlingen iets te leren en weten ook hoe ze dat het beste kunnen doen. Daarover hebben ze opvattingen, daarvoor staan ze. Doen wat de klant vraagt is in het onderwijs dus niet zo vanzelfsprekend als het lijkt.” Volgens Horsman zijn docenten, ouders en leerlingen samen de belangrijkste *stakeholders* van de school. “Docenten, ouders en leerlingen bepalen samen de onderwijskwaliteit. Ouders willen doorgaans snelle actie bij problemen en een veilige leeromgeving, docenten willen met plezier hun werk kunnen doen en leerlingen willen leraren die kunnen luisteren en orde houden. Vertrekpunt dient dan ook te zijn: hoe kunnen we met elkaar de school verbeteren? Maar dan moet je wel elkaars opvattingen, oordelen en suggesties kennen.”

Ouderpanels

Communiceren met ouders kan op veel manieren. Om meningen van ouders te peilen, maken veel scholen gebruik van ouderenquêtes. Doorgaans wordt zo'n enquête eens per twee á drie jaar afgenomen. Hoewel het een tamelijk afstandelijk instrument is, levert het voor de school vaak veel zinvolle kwantitatieve informatie op. Een rechtstreeks gesprek met ouders over de resultaten van zo'n enquête komt er echter meestal niet van. Een ouderpanel kan een geschikt instrument zijn om gezamenlijk te werken aan de kwaliteitsverbetering van de school. Kort door de bocht geformuleerd bestaat een ouderpanel uit een open gesprek tussen schoolleiding en een (wisselende) groep van 25 à 30 ouders over het onderwijs op school. Een ouderpanel kan

over uiteenlopende onderwerpen gaan, zoals pesten, veilig internetten, schoolregels, lesuitval, veiligheid, omgangsregels. Onderwerpen waarover ouders een mening kunnen hebben en waaruit voor de school verbeterpunten naar voren kunnen komen.

KWALITEITSZORG: HUISWERK

Goede kwaliteitszorg kan herleid worden tot vijf vragen:

- doen we de goede dingen?
- doen we de dingen goed?
- hoe weten we dat?
- vinden anderen dat ook?
- wat gaan we doen?

Concreet vertaald naar het omgaan met huiswerk op school levert dat het volgende mini-stappenplan op:

- Verzamel eerst schoolbreed gegevens. Vraag aan docenten, leerlingen en ouders hoeveel tijd leerlingen volgens hen aan huiswerk besteden.
- Laat docenten, leerlingen en ouders op een vierpuntsschaal (uitstekend, goed, matig, slecht) scoren op een aantal items, bijvoorbeeld:
 - 'Thuis kun je je beter concentreren tijdens het maken van huiswerk'
 - 'Huiswerk kun je het beste met klasgenoten maken'
 - 'Huiswerk is vaak zo vervelend dat het snel moet worden afgeraffeld'
 - 'Huiswerk is bedoeld om wat je op school geleerd hebt in de praktijk te kunnen toepassen'
- Organiseer met vertegenwoordigers van docenten, leerlingen en ouders een ouderpanel over huiswerk. De opbrengsten worden gebruikt voor de verbetering van de onderwijskwaliteit.

Eye-opener

Omdat de Onderwijsinspectie concludeerde dat zijn school de ouders niet optimaal betrok bij het kwaliteitsbeleid, organiseerde Wim Huiberts, directeur van vmbo-groen Noord Kennemerland in Castricum, vorig schooljaar een ouderpanel over dit onderwerp. Een eye-opener voor de school, aldus Huiberts: "Tijdens het panel zijn vooral heel veel praktische punten aan de orde geweest, zoals de onduidelijkheid rond de leerwegkeuze en de leerjaarcoördinatoren, ontevredenheid over de tien minuten-gesprekken en het dyslexiebeleid. We hebben andere ouders hierover inmiddels dan ook via onze website en nieuwsbrief geïnformeerd. En op de oudercontactavonden komen we steeds op de deze punten terug, Maar de belangrijkste ontdekking was het verrassende perspectief waarmee ouders naar de school kijken. Als directeur of docent heb je toch een andere bril op, hebben we gemerkt. Het is dan heel verhelderend om rechtstreeks van ouders te horen wat er in hun ogen zoal kan worden verbeterd."

Teambetrokkenheid

Eric Wennink, teamleider onderbouw van OSG 't Genseler in Hengelo (school voor Praktijkonderwijs), heeft eenzelfde soort ervaring. "Toen de Onderwijsinspectie enkele jaren geleden onze school doorlichtte, bleek dat wij qua scores een goede school voor Praktijkonderwijs waren, maar dat wij op het kwaliteitsonderdeel 'ouder- en leerlingbetrokkenheid' nog wel een slag hadden te maken. Voor praktische zaken die leerlingen aan gaan – zoals 'waar draag je je pet en waar niet?' – hebben we een leerlingenraad: over het regelen van hoofd- en bijzaken moet je immers goede afspraken maken. Om van ouders te horen wat we beter kunnen doen, hebben we besloten twee keer per jaar een ouderpanel te

organiseren. Wij hebben daar inmiddels heel positieve ervaringen mee opgedaan en gemerkt dat ouders nu echt het gevoel hebben dat de school naar hen luistert. Erna Lansink, lid van de ouderraad, beaamt dat: “Als je als ouder serieus wordt genomen, wil je ook graag deelnemen aan een ouderpanel. Als ouder kijk je toch anders tegen de school aan dan de school zelf.” De betrokkenheid van het team is nog wel een belangrijk aandachtspunt, vindt Wennink. “Tot nu toe is alleen de schoolleiding betrokken geweest bij de ouderpanels. Omdat het een kwaliteitsinstrument is, ligt dat natuurlijk voor de hand. Ofschoon een aantal docenten zeker geïnteresseerd is in de resultaten, speelt het ouderpanel zich nu nog buiten het gezichtsveld van het docententeam af. Daarom willen we in de toekomst behalve onderwerpen die door ouders worden aangedragen ook docenten vragen daarvoor suggesties te doen en aanwezig te zijn bij de ouderpanels. Op die manier hoeft niemand het gevoel te hebben dat er boven hun hoofd van alles en nog wat wordt bekostigd.”

Ook Het Kwadrant in Weert – een middelgrote, brede vmbo-school met 750 leerlingen – zette een ouderpanel in om de kwaliteit van de leerlingenzorg te verbeteren. Onderwijskundig medewerker Pieter Janssen: “Om de juiste conclusies te kunnen trekken uit de digitale vragenlijsten over onze leerlingenzorg, organiseerden we een ouderpanel over dit onderwerp. Eén van de signalen daaruit was, dat veel ouders geen zicht hadden op de werkzaamheden van de ouderraad. Daar hebben we inmiddels in overleg met de ouderraad dan ook actie op gezet. Bovendien hebben we afgesproken dat ouders minimaal één keer per jaar worden uitgenodigd om bij te praten over de ontwikkelingen in de sector en deze gezamenlijk te evalueren. Het ouderpanel komt voortaan twee keer per jaar bij elkaar en de ouders bepalen zoveel als mogelijk zelf de agenda. Op Het Kwadrant zien wij dit ouderpanel als een belangrijk orgaan om de kwaliteitszorg te versterken.”

Waardevolle impuls

De Onderwijsinspectie vraagt van de school om aan alle belanghebbenden (onder wie de ouders) verantwoording af te leggen over de gerealiseerde onderwijskwaliteit. Hoewel dat nog niet voor iedere school gemeengoed is, constateert de inspectie wél, dat ouders in toenemende mate bij het kwaliteitsbeleid worden betrokken. Scholen die aan de slag gaan met ouderbetrokkenheid en de rol van de ouders bij de kwaliteit van het onderwijs, hebben met het ouderpanel een praktisch en bruikbaar instrument in handen: dat leren de ervaringen van scholen die meededen aan de pilot Ouderpanels in het voortgezet onderwijs, uitgevoerd door KPC Groep en de Nederlandse Katholieke Oudervereniging (NKO). Tegelijkertijd is duidelijk geworden dat het koppelen van ouderpanels en ouderbetrokkenheid niet eenvoudig is. Het vraagt van scholen om een visie op kwaliteitsbeleid te hebben én een visie op de rol van de ouders. “Mits goed voorbereid en aangepakt hoeven scholen geen angst te hebben dat ouderpanels ontaarden in een klachtenbank over zaken die (nog) niet goed gaan,” vindt Ineke Sagasser die vanuit KPC Groep de afgelopen twee jaar ervaring heeft opgedaan met het adviseren van (met name vmbo-)scholen op dit terrein. “Integendeel, veel ouders vinden het ook prettig om de school een keer complimenten te kunnen geven. De scholen die meededen aan het project waren vaak verrast over de positieve feedback en hun constructieve inbreng die zij van ouders kregen. Dus maak van meet af aan duidelijk dat geen enkele organisatie perfect is en dat ook een school een lerende organisatie is. Vanuit dat perspectief is toch iedere school benieuwd naar verbeterpunten? De opbrengsten van ouderpanels vormen dan een waardevolle impuls voor zowel de kwaliteitszorg als de ouderbetrokkenheid.”

Voor meer informatie over educatief partnerschap en ouderpanels: Cees de Wit, c.dewit@kpcgroep.nl of Ineke Sagasser, i.sagasser@kpcgroep.nl. Handige tips voor de praktische organisatie van ouderpanels zijn te vinden in de brochure ‘Ouderpanels in het vmbo en Praktijkonderwijs’, www.kpcgroep.nl/publicaties.